

L'ESTAT DE LES LLENGÜES EN EL SEGLE XXI

Neus Lorenzo. Inspecció. SSTT Baix Llobregat - Anoia

Quan ens parem a reflexionar sobre l'estat de les llengües en el segle XXI veiem que aquest tercer mil·lenni es presenta amb particularitats remarcables tant en l'àmbit internacional, com en l'àmbit escolar i l'individual. Podem establir tres grans marcs d'estudi que ens ajudaran a veure l'evolució de les llengües fins el moment actual, l'enfocament de les llengües en els diferents models acadèmics, i l'enriquiment individual derivat de l'aprenentatge i l'adquisició de llengües al llarg de tota la vida :

Les llengües arreu del món: passat, present i futur.

Les llengües a l'escola

Les llengües en el creixement personal

*** **

Les llengües arreu del món. La llengua és un tret biocultural de l'ésser humà. Atès que és un tret individual i col·lectiu, es diu que la llengua conforma i reproduïx una forma d'entendre el món. Per una banda esdevé un tret d'identitat que ens fa diferents d'altres congèneres, i per altra banda es manifesta com una eina comunicativa que dona cohesió al grup i ens fa similars als altres membres de la nostra comunitat. Des

PASSAT

Les espècies amb llenguatge es van adaptar

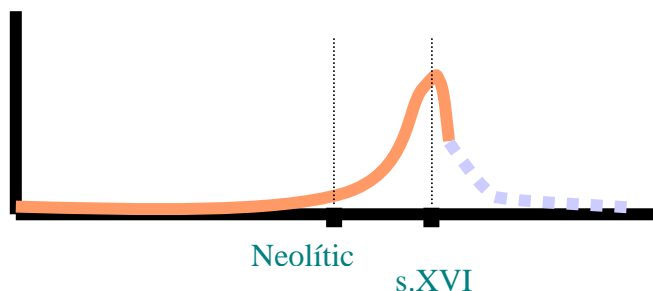

Les espècies afàsiques van desaparèixer

dels primers moments de l'evolució, les espècies van competir amb trets adaptatius diferents com ara la capacitat de comunicar-se i treballar conjuntament amb altres membres de l'espècie. S'ha dit que la primera revolució lingüística (**verbalització comunicativa**) neix de la rivalitat entre espècies d'homínids que aleshores competien per ocupar els mateixos entorns "tròfics": la **capacitat del llenguatge** esdevé un tret diferencial qualitatiu que en conjunció amb altres adaptacions resulta premiat amb la supervivència de la espècie (comparem per exemple l'*Australopithecus boisei* vers l'*Homo ergaster*). Parlar permet transmetre vivències personals i experimentar cognitivament realitats alienes sense que les haguem vistes o sentides. No és d'estranyar que amb el temps les espècies afàsiques vagin desaparèixer i vagin deixar el camp lliure a les que desenvolupaven la capacitat cognitiva-comunicativa amb una codificació lingüística verbal.

La segona revolució lingüística (**diversificació**), va tenir lloc al Neolític. L'estil de vida va passar d'una economia recol·lectora on són essencials els missatges descriptius, vers una economia productiva i de transformació on són essencials els missatges instruccionals, narratius i argumentatius. Es calcula que la població va passar de 5-10 milions a uns 50 milions de persones, i la **diversitat lingüística** es va disparar exponencialment amb vocabularis específics i gramàtiques eficients i econòmiques.

Probablement es va arribar a la màxima diversitat lingüística al Renaixement, atès que malgrat moltes llengües s'havien anat creant, diversificant i desapareixent, l'estabilitat territorial de les comunitats afavoria el manteniment de múltiples llengües veïnes i coetànies que coexistien simultàniament arreu del món.

Des del segle XVI, però, aquesta riquesa es veu greument amenaçada per noves rivalitats territorials, conquestes transoceàniques i exterminis i genocidis de cultures i civilitzacions afavorits per l'expansió colonial, una rivalitat territorial a escala planetària. Aquest fet coincideix amb l'inici de la globalització arrel dels transports transoceànics i per tant amb nous mecanismes de competició i de lluita entre comunitats diferents. L'ésser humà és bàsicament competitiu, i la llengua esdevé una eina de poder i de domini individual i col·lectiu que marca el declinar de la diversitat lingüística fins els nostres dies.

La tercera revolució lingüística (**metareflexió sistèmica**) té lloc al s.XIX després del dràstic descens entre el s.XVI i el s.XVIII, en plena transformació europea vers una economia industrial i de serveis. L'increment de població i la necessitat de mà d'obra alfabetitzada orientà la metareflexió lingüística vers l'aparició de sistemes i metodologies susceptibles d'ésser estudiades i ensenyades a l'escola. Durant tot el segle XX s'ha reconegut i desenvolupat l'estudi dels codis sistèmics dins les **ciències de la comunicació** (la fonètica, la lingüística, la didàctica de la llengua, la psicolingüística...). És el moment de les grans classificacions, dels estudis formals i funcionals de les llengües i de la consciència cultural, però també el moment del exterminis fruit de les grans colonitzacions, el moment de les substitucions lingüístiques i de les situacions de domini i dependència cultural. La diversitat lingüística ha anat disminuint des d'aleshores a un ritme espectacular fins els nostres dies, en un procés d'homogeneització que sembla impossible d'aturar.

En el moment actual creix la població... però decreixen les llengües.

Hi ha uns 3 naixements per segon (6000 milions de persones al món)

El 90% del creixement humà és a l'Àsia, Àfrica o Sudamèrica

L'any 1992 hi havia 4500-6000 llengües (~5000 indeterminades)

El 80 % de les llengües són minoritàries i/o sense estat.

Font: UNFPA Report, 1992

Les llengües arreu del món
Visió Sincrònica

<p>➤ Països amb més de 200 llengües:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Papua Nova-Guinea (850) - Indonèsia (670) - Nigèria (410) - Índia (380) - Camerun (270) - Mèxic (240) - República del Congo (210) - Austràlia (200) - Brasil (200). 	<p>➤ Països amb 100-180 llengües:</p> <table border="0"> <tr> <td>- Filipines</td> <td>- Etiòpia</td> </tr> <tr> <td>- Rússia</td> <td>- Txad</td> </tr> <tr> <td>- Estats Units</td> <td>- Vanuatu</td> </tr> <tr> <td>- Malàisia</td> <td>- Rep. Centrafricana</td> </tr> <tr> <td>- Xina</td> <td>- Birmània</td> </tr> <tr> <td>- Sudan</td> <td>- Nepal</td> </tr> <tr> <td>- Tanzània</td> <td></td> </tr> </table>	- Filipines	- Etiòpia	- Rússia	- Txad	- Estats Units	- Vanuatu	- Malàisia	- Rep. Centrafricana	- Xina	- Birmània	- Sudan	- Nepal	- Tanzània	
- Filipines	- Etiòpia														
- Rússia	- Txad														
- Estats Units	- Vanuatu														
- Malàisia	- Rep. Centrafricana														
- Xina	- Birmània														
- Sudan	- Nepal														
- Tanzània															

Perquè hi ha tantes llengües a Papua Nova-Guinea?

- Les societats diversificades i en contacte arriben eventualment a gaudir de moments d'estabilitat en equilibri inestable, en competició i col·laboració alternatives (guerra i pau) amb les societats veïnes.
- En illes o entorns delimitats, aquest equilibri crític es pot mantenir compensat sense alteracions significatives, i dona lloc a una gran diversitat lingüística en convivència interactiva mentre no intervinguin mecanismes de modificació.
- Les forces endògenes i exògenes responsables del dinamisme de les llengües desestabilitzen aquests territoris a mida que entren en contacte amb cultures alienes.

Actualment iniciem el tercer mil·lenni amb el que s'anomena la quarta revolució lingüística (**globalització**) on les **xarxes planetàries per la gestió del coneixement** hauran d'utilitzar Internet i altres estratègies sistèmiques del futur per enfrontar-se al repte d'evitar que la rivalitat econòmica, social i cultural amenaci greument la diversitat lingüística.

Hi ha un risc veritable de perdre el llegat cognitivo-simbòlic acumulat en l'imaginari de cada llengua. Per conservar i respectar diferents maneres de veure el món, cal desenvolupar procediments per a una convivència plural pacífica, una interacció multicultural justa, una comunicació interpersonal eficaç i una integració globalitzada que permeti la gestió de la diferència en termes d'igualtat.

En un futur immediat es poden perdre el 50 % de les llengües humanes:

Als anys 2000-05, unes 25-50 llengües moren anualment.

En 100 anys desapareixeran 2500 llengües (50 %)

El 75% estan en perill o amenaçades.

La desaparició d'una llengua elimina per sempre un imaginari col·lectiu únic i irrepetible.

Font : « Halte à la mort des langues » *Claude Hagège* **Causes històriques de regressió lingüística:**

➤ **Causes exògenes:**

- L'extermini de la població (p.e. tribus Asteques, Inques...)
- Imposició d'altres llengües (p.e. per l'esclavatge a Amèrica...)
- Dominació econòmica i política (p.e. colonialisme, centralisme, estatalització a l'URSS...)

➤ **Causes endògenes:**

- Absència d'escriptura (p.e. llengües aborígens d'Austràlia i Àfrica...)
- Abandonament generacional (per opció familiar, acadèmica, personal...)
- Purisme, elitisme, rigidesa normativa (p.e. l'excés de cel i de correcció que inhibeix...)
- Dissociació del fet <identitat = llengua> (p.e. cultures teocèntriques, polaritzades en altres fets d'identitat: la religió, la terra, el comerç, la dieta...)

Font : « Halte à la mort des langues » *Claude Hagège*

*** **

Les llengües a l'escola. Si preguntem en una escola "Què és la llengua?" en donaran moltes respostes diferents, totes vàlides dins del seu entorn atès que cada significat ens situa en un context semàntic-funcional-cognitiu determinat.

Llengua és...

- ...un òrgan situat dins de la boca...
- ...l'assignatura que es dona de 9 a 10...
- ...el conjunt lèxic-semàntic del diccionari...
- ...una codificació arbitrària de les idees...
- ...una realitat geomorfològica (llengua glacial)
- ...un bolet...
- ...una galeta de xocolata (llengua de gat)...
- ...el referent per altres codis i llenguatges no verbals...
- ...un dels recursos dels mitjans audiovisuals i multimèdia...
- ...una eina de cognició...
- ...una eina de comunicació...
- ...una eina de participació social...
- ...un tret d'identitat...
- ...un valor per a la convivència...

Sense entrar en definicions científiques, usualment centrades en la jerarquia de conceptes i en la seva diferència (capacitat interactiva, llenguatge, llengua, parla, dialecte, registre, variant personal...), tots els lingüistes reconeixem que la llengua "emergeix" de la interacció, i a la vegada la facilita. És una eina de **coneixement**, de **transmissió** i de **creació**, i per això esdevé *recurs*, *procés* i *resultat* de la comunicació, segons el moment. Un quadre per a la revisió ràpida ens pot ajuda a entendre a grans trets els canvis didàctics experimentats en el tractament de la llengua a l'escola durant els darrers cent anys, que ha portat als alumnes a fer activitats tant diverses com la repetició substitutiva, el diàleg pautat, o la recerca científica i col·lectiva a Internet. (Veure quadre adjunt)

Quadre. Llengua: L'evolució d'un concepte.

L'enfocament del concepte	L'èmfasi (Fonament lingüístic i model d'aprenentatge)	L'estudi acadèmic
<p>📖 L'enfocament estructural: La llengua és un sistema d'elements i de regles de funcionament i/o normes d'ús. Lèxic, ortografia, gramàtica, morfosintaxi...</p>	<p>Sabers To know (Saussure, 1916, Skinner 1930, 1974)</p>	<p>📖 Idioma: s'estudia aïlladament, és un objecte d'estudi, un coneixement, un saber, una informació.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proposta escolar: Exercicis de repetició, de substitució, llistats de vocabulari i verbs, traducció, anàlisi, memorització de frases, conjugacions...

<p>⇔ L'enfocament formal i funcional: La llengua és un conjunt d'habilitats individuals desenvolupades a partir de les capacitats de codificació, exercida en una societat concreta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Capacitat d'expressió & comprensió, competència comunicativa, aprenentatges psico-socials, transversals i interdisciplinaris. 	<p style="text-align: center;">Procediments To know how</p> <p>(Piaget & Chomsky, 1979, Ausubel 1964, Karplus 1977, Bloch 1974, Wilkins 1975, Bloch 1974, Terrel 1977, Krashen 1978, Sinclair 1975, Candlin 1976)</p>	<p>⇔ Llengua Estrangera: es practica en situacions simulades o reals, és un codi cultural, una eina de pràctica d'estratègies per a processar i/o comunicar els aprenentatges.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proposta escolar: Activitats de lecto-escriptura, models i guies per a la descripció, la narració, el diàleg pautat, l'explicació, l'argumentació dirigida...
<p> L'enfocament constructivista i social: La llengua és una estratègia col·lectiva, construïda des de la vivència compartida, necessària per a comprendre, imaginar, participar i viure en un món complex i canviant.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competència oral i escrita, actituds de diàleg, valors INTERpersonals i INTRApersonals compartits, receptivitat per a la complexitat... 	<p style="text-align: center;">Actituds i valors To know how to be With oneself and with others</p> <p>(Widdowson 1975, Williams 1997, Prabhu 1983, Creig & Pike, Selby 1989, Crawford 1991, Bernie Dodge 1995)</p> <p>(Vigotsky 1932, 1996, Nussbaum 1982, Gardner 1983, 2003, Goleman 2003)</p> <p>(Delors 1996, Pérez de Cuellar 1997, Mayor Zaragoza 2001, Manuel Segura 2000, Edgar Morin 2000)</p>	<p> Llengües adquirides: s'utilitzen en situacions presencials o virtuals, són un mitjà de cognició, de comunicació i de convivència per integrar-se i participar en una societat plural.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proposta escolar: Accés real a l'entorn de la llengua (virtual i presencial), projectes internacionals, tasques interdisciplinàries i globalitzades, enfocament plurilingüístic i pluricultural, estratègies de negociació, de recerca, de mediació...

L'evolució d'aquests enfocaments han donat a l'ensenyament i aprenentatge de les llengües **diverses funcions lingüístiques, psicosocials i socioculturals**, que en els darrers vint anys s'han resumit a l'escola en els tres àmbits curriculars tant reconeguts: sabers, procediments i valors. A saber, la llengua:

a) Permet la transmissió de sabers.

Tradicionalment la llengua ha estat objecte d'estudi i de metareflexió a l'aula (està definida com a codi lèxic-semàntic, morfo-sintàctic, cognitiu-simbòlic i estratègic-procedimental)

b) Possibilita la pràctica de procediments cognitius i comunicatius.

Més recentment, l'aprenentatge de les llengües s'ha entès com a recurs per la gestió del coneixement, un procediment participatiu per a la construcció cognitiva, per a l'aprenentatge i per a la gestió de la informació (és entesa com a recurs *intrapersonal* per recollir i processar informació i per a extreure conclusions)

c) Afavoreix la creació de valors i el desenvolupament d'actituds.

Actualment, la pluralitat lingüística esdevé l'eina de futur per viure, comunicar-se pacíficament i relacionar-se creativament en un món complex i plural, en constant transformació (és valorada pel conjunt d'estratègies comunicatives que ens permeten integrar-nos en una societat canviant, multicultural, diversa, complexa i virtualitzada, amb TICs i xarxes *interpersonals*).

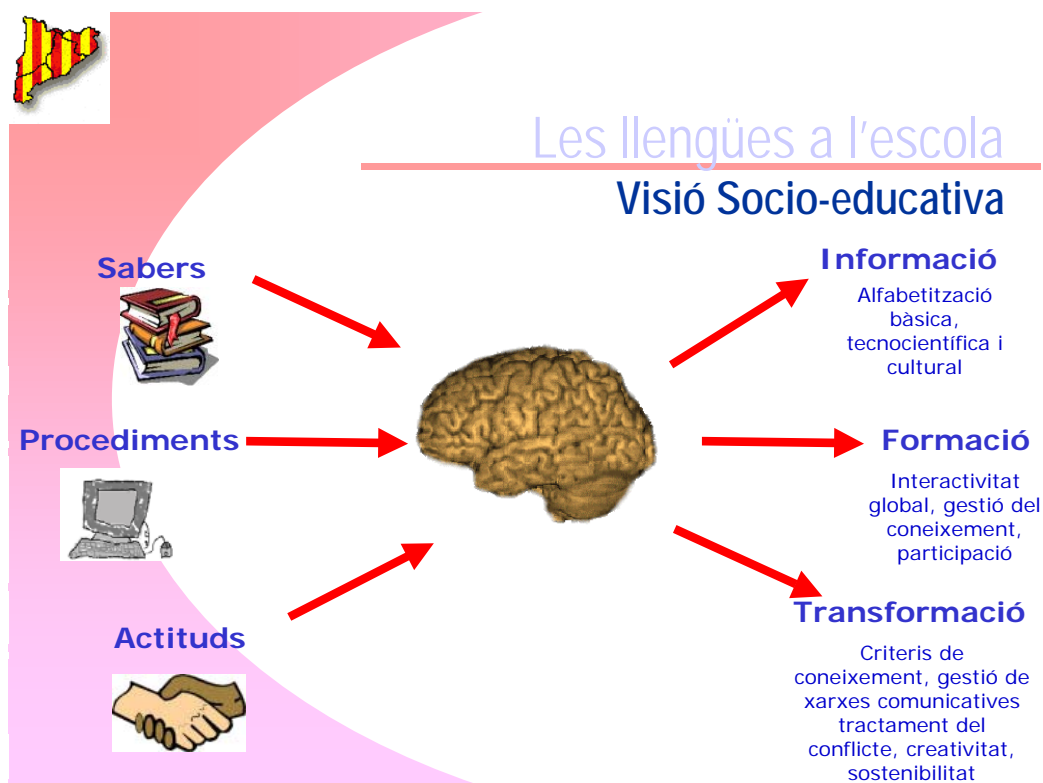
Tradicionalment, l'èmfasi d'aquests tres àmbits anava des de l'anàlisi a la síntesi (primer es posava l'èmfasi en estudiar el lèxic i la gramàtica, després es promovia la pràctica la lectoescriptura i el diàleg, i finalment s'arribava a la comunicació global en situació real o simulada). En el món multicultural i multilingüe del s.XXI, però, caldrà invertir l'èmfasi i canviar l'enfocament. S'haurà de formular la comunicació des de l'ús integral de la llengua, tal i com s'està plantejant a les nostres Aules d'Acollida (primer afavorir l'intercanvi i el contacte en situacions reals - presencials o virtuals -, després aprofundir en la construcció fluïda de missatges essencials, i finalment vigilar la precisió i la correcció lèxico-gramatical).

Seria erroni creure que aquests àmbits s'exclouen mútuament, o que tenen un ordre únic d'adquisició. En un primer moment pot semblar que l'acceptació d'un model nou i avantguardista en la didàctica de la llengua hauria d'anular els plantejaments històrics anteriors, però sovint descobrim que els mestres i els alumnes mantenen les antigues estratègies útils, i n'incorporen de noves. Avui en dia seguim un cert eclecticisme didàctic que sovint confessem insuficient, inadequat i fins i tot obsolet, perquè el grans reptes del segle XXI ens està portant grans reptes en el món acadèmic.

Per una banda, l'escola vol mantenir l'objectiu de garantir uns sòlids sabers mínims d'alfabetització bàsica (dret a l'educació), una eficaç formació integral d'aprenentatges factuais (dret a la participació), i unes bones actituds de convivència (dret a la felicitat individual i col·lectiva).

Per una altra banda, els mètodes i enfocaments de l'ensenyament de les llengües han permès desenvolupar una seqüència coneguda per a incorporar els sabers (informació) i per a practicar habilitats (formació), però encara està formulant les seqüències més adequades per incorporar a l'escola aquest darrer objectiu de convivència (transformació). Els mestres sabem quan convé introduir el passat regular i els temps irregulars (sabers), quan cal parlar i escoltar o llegir i escriure (procediments), però ens costa establir formules per a que els alumnes es relacionen d'una manera saludable i enriquidora per a tothom (valors i actituds). Sembla que aquesta manca de mètode per a gestionar les relacions interpersonals a l'aula és precisament el que desperta més suspicàcies entre els docents a l'hora de decidir-se vers estratègies d'aprenentatge holístic, autogestionat, col·laboratiu (presencial o virtual), etc.

Val a dir, però, que l'educació de les actituds serà sens dubte el repte per a la transformació individual, social i cultural del segle XXI. Si volem un mon millor i més just, l'aprenentatge de les llengües haurà de permetre la participació activa i responsable de tots els ciutadans (siguin o no reconeguts legalment), la convivència multicultural i el respecte des del reconeixement de la diferència en termes d'igualtat, i el creixement personal al llarg de tota la vida (entès com la pròpia gestió professional, social i emocional, vers de la recerca de la felicitat).

Si volem que l'escola participi d'aquesta transformació educativa, haurem de centrar els aprenentatges en la llengua com a Competència Bàsica (Delors 1996), que al nostre país s'ha definit oficialment:

“Per competència s'entén la capacitat de posar en pràctica de forma integrada, en contextos i situacions diferents, els coneixements (sabers), les habilitats (procediments) i els trets de personalitat adquirits (valors i actituds).”

Resolució de 29 de maig de 2001, que dona instruccions per a l'organització i funcionament dels centres

La “llengua-competència bàsica” és un concepte que encara està en procés de definició, però hi ha un acord explícit pel que fa als components descriptius de funcionalitat, transversalitat i humanisme. Totes les definicions de “competència bàsica” dels països de la Unió Europea tenen en comú els factors següents:

- Pro-activitat.....Cal posar-la en pràctica (la teoria és insuficient)
- Funcionalitat.....S'utilitzarà amb un objectiu concret (té finalitat pràctica)
- Contextualització.....Es practica en situacions diverses (és generalitzable)
- Transversalitat.....S'aprèn de forma integrada (amb interdisciplinarietat)
- Meta-coneixement.....Permet la reflexió i l'estratègia (planificació conscient)
- Humanisme.....Incorpora una actitud, un valor (té un component ètic)

Els aprenentatges del segle XXI s'hauran d'adaptar a una realitat canviant, on la informació creix exponencialment i resulta humanament inabastable, on la complexitat dóna models de coneixement efímers i obsolets, i on l'actualització del coneixement només és possible puntual i parcialment.

El savi més admirat ha deixat de ser aquell que ho sabia tot, per a ser aquell que sap **quan compartit les solucions, on buscar les respostes, com formular les preguntes, i amb qui establir les relacions**. Ha passat el moment de la **informació** i de la **formació**: ara és el moment de la **transformació**, Per a adequar-nos a aquesta nova realitat, els docents hem de treballar per una escola dinàmica, basada en la participació i convivència entre iguals, on la diferència s'accepti com a fet d'identitat i

no pas com a motiu de discriminació. H de treballar per una escola inclusiva i de tots i per a tots. Només aquest model d'escola podrà garantir competències per a tothom, i podrà afavorir la convivència plural en la complexitat inestable del segle XXI. Els models d'escola actual, ja sigui d'escola selectiva ("més per als que més poden"), d'escola integradora ("per a trobar feina"), d'escola programadora ("per aprendre a comportar-se") i d'escola interactiva ("entre iguals") només tenen futur si garanteixen una societat on la convivència responsable sigui un valor afegit, i on les relacions humanes permetin el creixement personal vers la recerca de la felicitat individual i el benestar col·lectiu.

En una societat com la nostra, on la llengua pròpia està en perill o amenaçada en cada alternància generacional, la llengua a l'escola ha d'escapar a la percepció d'assignatura o matèria, per a convertir-se en l'objectiu i el mitjà de l'aprenentatge. Les llengües adquirides, també presents a la societat i a l'escola, han d'esdevenir finestres a altres realitats, eines de cognició, de comunicació i de participació, en la mobilitat multicultural del ciutadà de la nova Comunitat Europa. **No podem oblidar que la transformació del coneixement és el resultat d'habilitats amb intencionalitat ètico-social, que permet la transferència de la informació rebuda (input) al bagatge individual d'aprenentatges útils (intake).**

El model d'escola que volem haurà d'abordar factors de convivència, de flexibilitat, d'adequació professional i de capacitació per a la ciutadania activa i per a la transformació personal i social, en un marc d'atenció a tots i cada un dels alumnes, siguin quines siguin les seves necessitats i capacitats. Cal un sistema educatiu **global, flexible i inclusiu** per a garantir la justícia social i la cohesió ciutadana, on el tractament de les llengües en termes d'igualtat facilitin simultàniament els models que s'han anat donat fins ara, tant els antics que encara perduren com els nous que es defineixen dins de l'escolarització universal: l'escola de l'especialització ("per aquells que volen i poden"), la incorporació ("en qualsevol moment de la vida"), la integració ("per la felicitat personal dins del benestar col·lectiu") i la inclusió ("de tots, amb tots i per a tots").

Models de gestió de les llengües a l'escola

- Model d'Especialització: Estudi acadèmic formal i selectiu, elitista, restringit, professionalitzador, focalitzat en els *sabers lingüístics* (p.e. EOI, acadèmies, universitats de filologia...)
- Model d'Incorporació: Estudi curricular addicional, estandaritzat, instrumentalitzador, seqüenciat per *procediments i estratègies*. (p.e. Batxillerat, antic BUP...)
- Model d'Integració: Ús comunicatiu, actitudinal, funcional, globalitzador i d'interacció cultural vers l'aptitud i l'*acomodació lingüística* (p.e. ESO, aula ordinària...).
- Model d'Inclusió: Ús funcional, convivencial, amb projectes d'equitat i justícia social, amb interacció entre iguals, gestió de la diferència, i acceptació de la *pluralitat lingüística* (p.e. Projectes d'Accollida, Aules LIC, entorns vivencials...)

*** **

LES LLENGÜES EN EL CREIXEMENT PERSONAL. En aquesta transformació educativa que forma part dels reptes del segle XXI, les llengües formaran part de la formació al llarg de tota la vida, perquè són finestres a noves maneres de veure el món, portes a la participació en altres realitats culturals, més enllà de la informació i la formació que faciliten.

A la declaració europea de Bologna, *Joint declaration European Ministers of Education* (Bologna 1999), 29 països es van comprometre a orientar la seva educació

vers la Europa del Coneixement del 2010 (*Europe of Knowledge*), amb els objectius lingüístics següents, a la recerca del creixement personal i el benestar social:

- Accés al mercat laboral europeu unificat (els aprenentatges hauran de ser significatius per a facilitar l'entrada en el mercat de treball)
- Convergència acadèmica (s'haurà d'estandaritzar nivells i/o graus oficials, *comparable degrees*)
- Formació al llarg de la vida (s'haurà de garantir la possibilitat d'accedir en tot moment a nous aprenentatges, d'actualitzar les habilitats professionals i personals, i de flexibilitzar el procés educatiu i acadèmic dels ciutadans, *lifelong learning*)
- Incorporació de les TIC per la Gestió del Coneixement (caldrà facilitar l'accés generalitzat a les fonts d'informació, de comunicació, de gestió de dades, i de formació virtual, *ICT tools & e-learning*)
- Pluralitat lingüística Europea (s'afavorirà el domini de al menys tres llengües europees, *mother tongue +2 languages*)

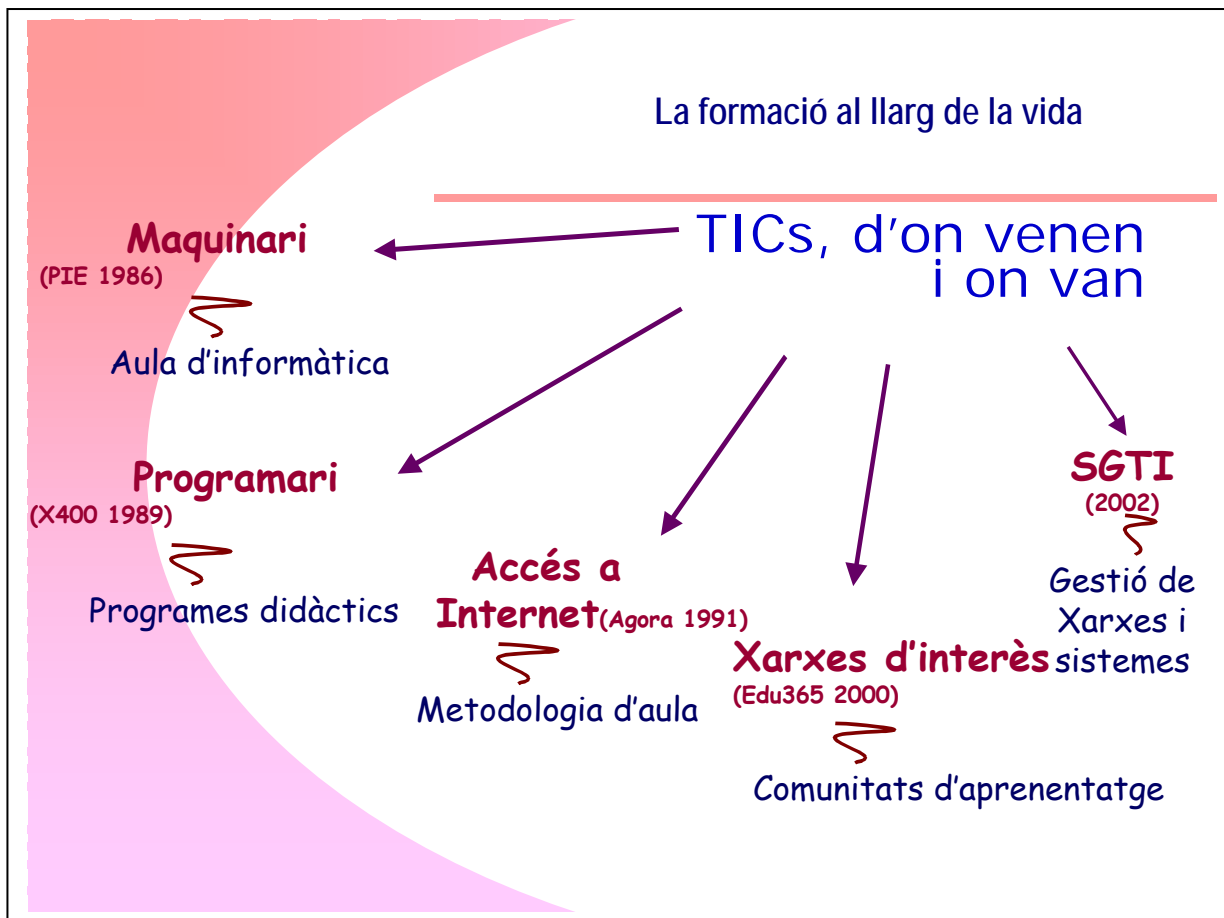
En aquest mateix sentit estan treballant diverses institucions internacionals que realitzen esforços i projectes comuns, com ara el Portfolio Europeu o el Marc Comú de Referència Europeu per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar.

Quadre. Nivells comparatius del Marc Europeu Comú de Referència per a les llengües (*The Common European Frame of Reference, Consell d'Europa 2001*). Font: ALTE *FRAMEWORK of Language Examinations, 2003*.

<i>Level</i>	<i>A1 Breakthroug</i>	<i>A2 Waystage</i>	<i>B1 Thereshol</i>	<i>B2 Vantage</i>	<i>C1 Effective</i>	<i>C2 Mastery</i>
Nivell	A1: Inicial	A2: Bàsic	B1: Llindar	B2: Avançat	C1: Funcional	C2: Domini
English	-	KET	PET	FCE	CAE	CPE
German	Start Deutsch 1	Start Deutsch 2	ZD	-	ZMP	ZOP KDS
Catalan		Certificat nivell bàsic	Certifica t nivell element	Certificat nivell intermedi	Certificat nivell suficiènci	Certificat nivell superior
Spanish	-	-	Diploma Nivel inicial	Diploma Nivel intermedi	-	Diploma Nivel Superior

Sens dubte, aquesta tasca de renovació del sistema educatiu s'orientarà en bona part a facilitar la formació al llarg de la vida, i es desenvoluparà durant el segle XXI amb ajuda de les Tecnologies de la informació i la Comunicació. En el nostre país, les TIC han evolucionat molt des de que es va iniciar el Programa d'Informàtica Educativa (PIE, 1986) per a crear una la Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC), fins que en acabar el programa i les seves pròrrogues es va crear la Subdirecció General de Tecnologies de la Informació (SGTI, 2002), per a la gestió de les nombroses i cada vegada més complexes xarxes i sistemes (xarxes de maquinari, de programari, de professionals, d'usuaris, de recursos metodològics...).

Quadre. Les TIC a Catalunya, d'on venen i on van.

Les pautes d'acció a l'aula per a la transformació del coneixement han de passar per l'alternança de codis comunicatius (de la representació icònica a la comunicació verbal, del missatge oral al text escrit), per la recerca de dades (de la cerca selectiva a la resolució de problemes, de l'estratègia d'ús a la formació de criteris i opinions), i pel desenvolupament de processos mentals d'ordre superior (de la identificació al de **coneixement**, del reconeixement a la **comprensió**, de la pràctica a l'**aplicació**, de la descripció a l'**anàlisi**, de la globalització a la **síntesi**, i de l'opinió a l'**avaluació** criterial). Aquestes habilitats cognitives d'ordre superior de Bloom (*High level thinking skills*) i altres processos de cognició individuals s'hauran de complementar amb habilitats de gestió col·lectiva per a facilitar el treball cooperatiu, les tasques col·laboratives, la gestió compartida de dades i l'aprenentatge per projectes comuns, en un segle on la convivència és un dels reptes universals.

Les pautes d'acció per a la transformació del coneixement a l'aula (pel treball individual i en xarxa) reproduïxen una seqüència ben coneguda:

- a. **Motivar:** intrigar, estimular, generar la necessitat i la il·lusió per internar-ho.
- b. **Informar:** mostrar, facilitar fonts, garantir l'accés a la informació bàsica i als procediments per accedir-hi.
- c. **Gestionar:** organitzar recursos, proveir d'eines i estratègies per al treball individual i col·lectiu.
- d. **Assessorar:** ajudar, orientar, facilitar l'accés al guiatge i el suport necessari.
- e. **Proactuar:** cohesionar, formar, conciliar.
- f. **Contrastar:** facilitar referents de valor per a l'autoavaluació

Dins d'un enfocament purament lingüístic, aquest esquema podria tenir cert paral·lelisme amb qualsevol de les propostes didàctiques actuals: projectes, tasques, Webquest, Caça del tresor, activitats de recerca i d'aplicació del mètode científic...

- a. **Motivar:** negociar i/o presentar un problema a resoldre, un col·lectiu a conèixer, un objectiu a realitzar, un contacte personal o comunitari a fer, una hipòtesi de treball...
- b. **Informar:** facilitar les fonts i la recollida d'informació per comprendre i elaborar els missatges necessaris (orals, escrits, icònics, multimèdia...).
- c. **Gestionar:** possibilitar l'organització de grups de treball, la selecció de rols, i tasques, l'accés a les eines més adequades...
- d. **Assessorar:** personalitzar el guiatge i el suport, facilitar estratègies per a desenvolupar l'autonomia i el creixement personal.
- e. **Proactuar:** garantir la mediació, la gestió del conflicte i l'adquisició de valors de convivència i col·laboració.
- f. **Contrastar:** facilitar l'accés a feedback de referència acurat per a l'avaluació del treball en totes les etapes: planificació, recerca, procés i producció.

Sens dubte, l'aplicació directa o adaptada del mètode científic i de recerca esdevindrà sens dubte un model didàctic de referència per al segle XXI a l'escola presencial i/p virtual: la motivació, l'exploració de les fonts, la gestió dels recursos, l'accés a l'orientació i l'assessoria, la pro-acció vers la cohesió i la conciliació, i l'avaluació entesa com el contrast amb referents específics de valor són passos per a la transformació del coneixement (de l'*input* a l'*intake*) que ens poden donar les línies inicials de treball a l'aula.

Hem de recordar que Les llengües s'aprenen en un procés que no té mai data límit ni caducitat. La millor manera d'aprendre una llengua és estimar-la, i per això no hi ha millor iniciativa que compartir-la i compartir el seu valor afegit. Una llengua afegida al nostre bagatge personal ens proporciona una finestra al cor d'aquells que la parlen, i a la seva manera de veure el món, d'entendre la societat, de comunicar-se amb els altres i de conèixer en un món plural, complex i dinàmic com el que estem trobant en el segle XXI.

*** **

Conclusions

Les llengües arreu del món:

- La diversitat lingüística és riquesa significativa, conceptual i literària que cal mantenir, perquè ens permet raonar conjuntament el món de formes molt diferents.
- En el passat la llengua va tenir el seu origen en ser un dels fets diferencials adaptatius més eficaç per la competència entre espècies. La diversificació lingüística va ser una resposta paral·lela al creixement demogràfic i afavorida per la diversitat cultural des d'èpoques neolítiques. La reducció de la diversitat és un dels resultats de la rivalitat i del conflicte entre societats, exponencial i globalitzat des del s.XVI, que actualment amenaça dràsticament amb eliminar el 50 % de la riquesa lingüística del planeta en menys de 100 anys.

Les llengües a l'escola:

- Les llengües han estat eines d'aprenentatge, d'interpretació, d'informació, i de comunicació, que han d'integrar actituds, procediments i sabers per a proporcionar competències bàsiques per a la cognició, la interacció i la recerca de la felicitat personal i el benestar col·lectiu.

- Des de l'escola s'han d'oferir les llengües com a recurs per al creixement personal i el benestar social (transformació), com a procediment per a participar en la comunitat i compartir vivències i formes de veure el món (formació) i com a coneixement col·lectiu que garanteix l'accés al saber en termes d'eficàcia i equitat (informació).

Les llengües en el creixement personal:

- Les llengües de nova adquisició són finestres al món i portes al creixement personal, la interacció i la convivència en una societat plural, complexa, i dinàmica.
- L'accés a altres llengües permet enriquir les nostres estratègies per al creixement personal i forma part de les garanties per a gaudir del dret a l'educació, el dret a la participació social en un món multicultural, i el dret a la recerca de la felicitat individual i col·lectiva.